

Rapport fra arbeidsgruppen

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1. Innledning	3
1.1 Mandat	3
1.2 Arbeidsgruppens sammensetning	4
1.3 Arbeidsgruppens tolkning av mandatet	4
2. PPU-a på andre relevante institusjoner - organisering og studiemodell for fulltids- og deltidsstudier	5
2.1 Valg av relevante institusjoner for sammenligning av studiemodeller	5
2.2 Sammenligning av studiemodeller	6
3. Alternativ studiemodell og organisering av undervisning for FPPU-a	11
3.1 FPPU-a - forslag til ny modell	12
3.2 Kvalitet i studiet	17
3.3 Utdanningens samfunnsrelevans og skolenes kompetansebehov	19
3.4 Læringsmiljø for studentene	20
3.5 Effektiv ressursbruk i forhold til antall studenter	21
4. Tiltak som kan bedre rekrutteringen til FPPU-A/PPU-A	21
4.1. Mandatoppdrag og søkertallutvikling	21
4.2. Tiltak for å øke rekrutteringen i FPPU-A og PPU-A	22
5. Arbeidsgruppens anbefalinger oppsummert	24
Referanser	25

1. Innledning

1.1 Mandat

Instituttstyret ved Institutt for lærerutdanning (ILU) gjorde følgende vedtak 03.12.2020 (ILU 19/20):

- 1. Instituttstyret ved ILU mener det er sterkt beklagelig at det femte året i MGLU er underfinansiert. Konsekvensen av dette er at antallet utdannede lærere blir vesentlig redusert, og vi er også bekymret for de negative konsekvenser det kan ha for studiekvaliteten.*
- 2. Instituttleder setter ned et utvalg som skal foreslå studieplanrevisjon for FPPU-a for å gjøre studiet mer bærekraftig i form av bedre rekruttering og færre emner med få studenter. Det gjøres opptak på FPPU-a i 2022.*

FPPU-a har mange emner, og har hatt synkende studenttall etter innføring av masterkrav for opptak fra 2019. Over 70 % av studentene kommer fra Midt-Norge (ILU 19/20). PPU har hatt noen av de samme utfordringene. Et viktig mål med dette arbeidet er å gjøre endringer som gjør studietilbudene mer robuste, slik at ILU kan bidra til å utdanne lærere innenfor en bredde av undervisningsfag.

Arbeidsgruppen skal levere en rapport med følgende innhold:

- En beskrivelse av organisering og studiemodell for fulltids- og deltidsstudier i PPU for allmennfag på andre relevante institusjoner, med en og en kort vurdering av fordeler og ulemper ved disse sett opp mot organiseringen på ILU
- Forslag på 1-2 alternative studiemodeller og organisering av undervisning av FPPU-a, med henblikk på organiseringen i 5LU, PPU og FPPU-y
- Modellene skal diskuteres med hensyn til:
 - o kvalitet i studiet
 - o utdanningens samfunnsrelevans og skolenes kompetansebehov
 - o læringsmiljø for studentene
 - o effektiv ressursbruk i forhold til antall studenter.
- Vurdering av om emner og undervisning, inkludert åpne emner, kan samkjøres mellom FPPU-a og andre studieprogram.
- Vurdering av om endringer for FPPU-a også kan, helt eller delvis, implementeres for PPU.
- Forslag på tiltak som kan bedre rekrutteringen for FPPU og PPU. Spesielt skal det vurderes om det er grunnlag for bredere nasjonal rekruttering.
- Periodisk evaluering fra 2018 bør trekkes inn i vurderingene.

Et tilgrensende spørsmål er også studiestrukturen i FPPU-y. Yrkesfagmiljøet har kommet med innspill, vurderinger og muligheter til en videreutvikling av FPPU-y i et

tettere samarbeid med YFL. Arbeidsgruppa blir ikke bedt om å vurdere dette i denne rapporten.

Rapporten ferdigstilles 10.6.2021.

1.2 Arbeidsgruppens sammensetning

Arbeidsgruppen ble oppnevnt 15.03.21 og har bestått av:

- **Bodil Svendsen** (leder) - førsteamanuensis i naturfagdidaktikk og emneansvarlig for fagdidaktikk biologi, kjemi og fysikk på FPPU-a
- **Kjerstin Eithun Vang** – universitetslektor og utdanningsfaglig leder for praksis
- **Ragnhild Liland** – førstelektor i pedagogikk
- **Christian Engen Skotnes** - universitetslektor i samfunnsfagdidaktikk og emneansvarlig for samfunnskunnskapdidaktikk for PPU og 5LU
- **Yannick van Groenou** - studentrepresentant
- **Birgitte Lauvstad** – seniorkonsulent og studieveileder for PPU
- **Karen Oldervik Golmen** (sekretær) – seniorrådgiver og instituttkontakt for ILU i studieseksjonen på SU-fakultetet

1.3 Arbeidsgruppens tolkning av mandatet

Arbeidsgruppen har i utredningen lagt mest vekt på å utarbeide et forslag til en alternativ studiemodell, som er vurdert opp mot kvalitetskriteriene som er listet opp i mandatet. I forlengelsen av dette har vi gitt en kort vurdering av om emner og undervisning kan samkjøres mellom FPPU-a og andre studieprogram og om endringene som er foreslått for FPPU-a også kan implementeres for PPU. Det er ikke gjort en grundig vurdering av organiseringen i 5LU og PPU, men vi ser at modellen for FPPU-a kan overføres i deler av disse studiene.

Gjennomgang og vurdering av organisering og studiemodeller for fulltids- og deltidsstudier i PPU-a ved andre relevante institusjoner har gruppen valgt å sette opp i tabellform. Dette er gjort for enklere å kunne sammenligne de ulike modellene og NTNUs modell. Arbeidsgruppen anbefaler at lesere av rapporten selv går inn på nettsidene til institusjonene for å sette seg grundigere inn i innholdet i studiene der.

Når det gjelder rekruttering, har arbeidsgruppen i hovedsak konsentrert seg om forslag til tiltak for å bedre rekrutteringa og i liten grad vurdert potensialet for et større nasjonalt rekrutteringsgrunnlag. Gruppen anbefaler at et slikt arbeid gjennomføres som et eget prosjekt. Dette omtales mer i kapittel 4.

Til sist vil gruppen presisere at vi ikke har hatt innsikt i den økonomiske situasjonen på studieprogrammet, og forslagene til ressursbesparelse er derfor gitt ut fra en generell antakelse om effekt. Den foreslåtte studiemodellen har vi tenkt uansett ikke vil gå utover dagens rammer, men vi vil likevel understreke at alle omorganiseringer vil føre til en viss merkostnad i en overgangsfase.

2. PPU-a på andre relevante institusjoner - organisering og studiemodell for fulltids- og deltidsstudier

2.1 Valg av relevante institusjoner for sammenligning av studiemodeller

I dette kapittelet gis en enkel beskrivelse av organisering og studiemodell for fulltids- og deltidsstudier i PPU allmennfag på tre andre relevante institusjoner i tabellform, som avsluttes med en kort vurdering av fordeler og ulemper ved disse sett opp mot organiseringen på ILU. Gruppen har valgt å se nærmere på PPU-a-modellene ved tre andre universitet; Nord universitet, Universitetet i Sørøst-Norge og Universitetet i Oslo.¹ Med unntak av Nord universitet, som kun har et deltidsløp, har vi undersøkt studiemodellene for både fulltids- og deltidsstudier. Utover å representere samme institusjonstype som NTNU, er modellene hos disse tre valgt ut etter litt ulike kriterier:

Bakgrunnen for å se nærmere på PPU-a-deltidsstudiet ved Nord universitet, er først og fremst av hensyn til mandatets vektlegging av studentrekruttering. Nord utgjør en mulig konkurrent om studentene fra Midt- og Nord-Norge, og det kan dermed være hensiktsmessig å sammenligne modellene for å se om det finnes elementer å hente som kan styrke attraktiviteten til vårt eget FPPU-a-program.

USN ble valgt fordi de er noenlunde sammenlignbare med NTNU i studentantall, har et bredt fagtilbud og har en modell som vektlegger tverrfaglighet og har tett kobling mot fagfornyelsen i skolen.

UiOs modell har en svært annerledes organisering enn NTNUs, med et tett integrert løp inndelt i kun to emner. Arbeidsgruppen syntes denne modellen var særlig interessant i lys av mandatets del om effektiv ressursbruk, samtidig som den viser den store variasjonen i mulige modeller som fins for PPU-a-programmene.

2.2 Sammenligning av studiemodeller

Tabell 1. Organisering og vurdering av ulike studiemodeller

Institu- sjon	Nord	USN	UiO	NTNU
Fag- retning Skolefag Fag- didaktisk tilbud	Fremmedspråk Samfunnsfag Naturfag Matematikk (opptak kun annethvert år) Kroppsøving Musikk	Engelsk og fremmedspråk Samfunnsfag Naturfag Matematikk (nett- og samlings- basert) Kroppsøving og idrettsfag Musikk Norsk (nett- og samlings- basert) Religion, livssyn og etikk (nett- og samlings- basert) Friluftsliv Design, kunst og håndverk Markedsføring Rettslære Økonomifag <i>(Tilbudene samlet, ulike spesialiseringe r tilbys på ulike campus)</i>	Engelsk Fremmedspråk (fransk, spansk, tysk, italiensk, russisk, kinesisk (mandarin), japansk, latin) Samfunnsfag Naturfag Matematikk Norsk Religion og etikk Geografi Historie	Engelsk Fremmedspråk (fransk, spansk, tysk) Samfunns- kunnskap Matematikk Kroppsøving og idrett Utøvende musikk Norsk Geografi Historie Dans Drama og teater Biologi Fysikk Kjemi
Varighet	2 år (kun deltid)	1 år (fulltid) og 2 år (deltid)	1 år (fulltid) og 1,5 år (deltid)	1 år (fulltid) og 2 år (FPPU-a)
Opp- bygning	- Pedagogikk (22,5 stp.), fagdidaktikk 1	- Fire pedagogikk- emner på 7,5	- Består av to store, integrerte emner som	- Praksis (14 uker), pedagogikk (30

	(15 stp.), fagdidaktikk 2 (7,5 stp.), FoU-oppgave (15 stp.) + praksis alle semestre - Fagdidaktikk 2 og pedagogikk 2 er slått sammen til et felles emne på 15 stp. og lagt til samme semester som første del av FoU-oppgaven	stp. (til sammen 30 stp.) som fellesemner - Pedagogikk-emnene er delt inn tematisk: <i>Læring og undervisning, Inkludering og likeverd, Danning og medborgerskap og Den profesjonelle lærer</i> - 30 stp. fagdidaktikk - Ingen FoU-oppgave	inkluderer både pedagogikk og fagdidaktikk, og der praksis også inngår i emnet: «Undervisning og læringsforløp», og «Vurdering og tilpasset opplæring» - <i>Fulltid</i>: Et emne a 30 stp. per semester - <i>Deltid</i>: Et emne på 20 stp. første semester, et emne på 40 stp. som går over andre og tredje semester - FoU-oppgave i pedagogikk og fagdidaktikk som del av eksamen i emne to, andre semester	stp.: 7,5 stp. i områdeemne for lærerutdanning og 22,5 stp. i pedagogikk-emnet), fagdidaktikk fag 1 (15 stp.), fagdidaktikk fag 2 eller åpne emner* (15 stp.) - Gruppebasert FoU-prosjekt med tilhørende prosessrapport (inngår i pedagogikk-emnet andre semester)
Under-visning	- Nett- og samlingsbasert - Fire samlinger med obligatorisk oppmøte, normalt en ukes samling per semester - Mellom samlingene arbeides det digitalt med bruk av læringsgrupper,	- Under-visningen gjennomføres som hovedregel på campus - Matematikk og norsk undervises nett- og samlingsbasert - Pedagogikk og fagdidaktikk	<i>Fulltid</i>: - Under-visningen gis hovedsakelig i form av forelesninger og seminargrupper i fagdidaktikk <i>Deltid</i>: - Undervisning foregår på kveldstid og i en ukesamling på dagtid per semester	- Under-visningen i pedagogikk, fagdidaktikk og praksis foregår normalt i samme semester, og er organisert som et helhetlig, sammenhengende studium - Starter med de tre «oppstarts-

	webinarer og nett-undervisning, noe med obligatorisk oppmøte	går annenhver uke i undervisningsperiodene - Fire tverrfaglige webinarer på tvers av campus hvert semester	- Fastlagt studieløp, ikke mulig å gjennomføre programmet med redusert studieprogresjon	dagene» som er obligatorisk <i>Fulltid:</i> - Hvert semester har to teoriperioder med en praksisperiode mellom - Forelesninger, seminarer, praktiske øvelser, veiledning, forsknings- og utviklingsprosjekt og veiledet undervisningspraksis <i>Deltid/FPPU-a:</i> - Tre obligatoriske samlinger ved NTNU hvert semester, med varighet på tre til fem dager - Mellom samlingene brukes NTNUs læringsplattform til blant annet veiledning og student-samarbeid - Undervisningen på campus og skolepraksis har krav om obligatorisk oppmøte
--	--	---	---	--

Regi- strerte studenter (DBH, 2020)	105	325 (fulltid) 330 (deltid)	330 (fulltid) 395 (deltid)	195 (fulltid) 190 (heltid)
Studie- plasser (20/21)	120	190 (fulltid) 120 (deltid)	175 (fulltid) 175 (deltid)	135 (fulltid) 135 (deltid)
Praksis	60 dager - Organisert i bolker på 2 og 4 sammenhengende uker, 2 uker på høsten og 4 uker på våren	60 dager - Praksis for fulltid gjennomføres som to ganger 6 sammenhengende uker - Praksis for deltid gjennomføres 3 uker sammenhengende per semester - Praksis innebærer fulle arbeidsuker	60 dager Praksis for fulltid: - 20 arbeidsdager i 1. sem, fordelt på to perioder (5 + 15 dager) - 40 arbeidsdager i andre semester Praksis for deltid: - 3 ukers praksis i 1.sem - 3 ukers praksis i 2.sem - 6 ukers praksis i 3.sem	70 dager Praksis for fulltid: - 100 timer undervisning fordelt 40 timer høst (6 uker) og 60 timer vår (8 uker) - Totalt 350 timer som for FPPU Praksis for deltid: - 100 timer undervisning - 50 timer veiledning - 100 timer for- og etterarbeid - 100 timer møter og andre aktiviteter Totalt 350 timer fordelt på ca. 70 dager, fortrinnsvis 2. og 3. semester

Fordeler med modellen	- Den felles emneplanen for pedagogikk og fagdidaktikk i 3. semester, danner en samordnet overgang mellom pedagogiske og fagdidaktiske emner fra første studieår og den avsluttende FoU-oppgaven i 4. semester. Dette betyr både en fordypning i pedagogiske og fagdidaktiske emner fra 1. studieår, samt en innføring i oppgaverelatert metodologi.	- Synliggjør to av fagfornyelsen sine tre tverrfaglige tema i pedagogikk-emnene sine - Tilrettelegger for samarbeid mellom pedagogikk og didaktikk - Synliggjør relevansen dem imellom for både studenter og lærer-utdannere	- Større fleksibilitet slik at man kan ta opp flere studenter - Økonomisk bærekraftig for flere fag - Tverrfaglighet og faglig samarbeid (ref. Fagfornyelsen i skolen) - Deltids-varianten: Komprimert løp i forhold til NTNU, kan være både positivt og negativt	- Bredt fagutvalg, som gjør at studiet fremstår som attraktivt med tanke på mulige fagkombinasjoner - Oversiktlig oppmøteplikt, da denne ligger på emnene - Fleksibel praksisordning - Mer praksis enn de andre institusjonene
Ulemper med modellen	- Nokså smalt fagtilbud - Kun deltidsvariant	- Studentene er spredt mellom flere campus, noe som kan gi mindre fellesskapsfølelse på fagdidaktikk	- Mindre faglig spisset - Utfordrende å ha praksis som del av felles emner - Lite fleksibelt for de som har behov for det - Kvelds-undervisning vil potensielt svekke læringstrykket,	- Noen fag har veldig liten innsøking og er kostbare i drift - Modellen fremstår lite i tråd med Fagfornyelsen med tanke på de tre tverrfaglige temaene og gjenspeiling av disse og samarbeid på tvers av fag

			noe som er negativt for det psykososiale, både for student og lærerutdanner - Potensielt utfordrende med tanke på koordinering, ikke tydelige emneiere inne i de store emnene, hvordan løses faglig eierskap og samarbeid? - Kan være utfordrende med registrering av oppmøteplikt og andre studieadministrative løsninger - Samlinger er et pusterom i arbeidshverdagen for de som er i jobb, det får man ikke her	- Samarbeidet mellom fagdidaktikk og pedagogikk er ikke sterkt forankret
--	--	--	---	---

3. Alternativ studiemodell og organisering av undervisning for FPPU-a

FPPU-a er et av fem studieprogram for lærerutdanning ved ILU. Programmet er en profesjonsutdanning, noe som krever et helhetlig blikk både på oppbygging, sammenheng og progresjon i utdanningen. Å drive profesjonsutdanning i tråd med samfunnsoppdraget vårt stiller noen klare krav til spesialisering, fagenes sammensetning og praksis. Å arbeide med alternative studiemodeller er utfordrende, da det griper inn i hele studieforløpet.

3.1 FPPU-a - forslag til ny modell

3.1.1 Oppbygning og organisering av undervisning i ny modell

Studiets oppbygning

- Praktisk-pedagogisk utdanning tilbys fortsatt som et deltidsstudium over to år.
- Undervisningen i pedagogikk, didaktikk, fagdidaktikk og praksis foregår som tidligere i samme semester, og er organisert som et helhetlig, sammenhengende studium.
- FPPU har et omfang på totalt 60 studiepoeng som fordeler seg på følgende måte:

Pedagogikk: 30 studiepoeng.

Didaktikk og fagdidaktikk: 30 studiepoeng. Studenter som har to eller flere undervisningsfag skal ha 15 studiepoeng fagdidaktikk i hvert av de to emnene de er tatt opp til. Studenter med kun ett undervisningsfag skal ha 15 studiepoeng i et faglig fordypningsemne som erstatning for det ene fagdidaktikkemnet.

Praksis: 70 dager veiledet praksis inngår som en integrert del av pedagogikk og fagdidaktikk og er ikke studiepoenggivende. Det foreligger egne emnebeskrivelser for praksis.

Tabell 2. Oversikt over undervisning

Oversikt over undervisning 30 stp. fordelt over 2 år	
1 år	2 år
Pedagogikk PPU4410	Pedagogikk PPU4410
Didaktikk - to samlinger felles med andre beslektede fag seksjonsvis	Fagdidaktikk - to samlinger fagspesifikt per semester
Fagdidaktikk - en samling fagspesifikt per semester	Didaktikk - en samling felles med andre beslektede fag seksjonsvis
Praksis: 70 dager veiledet praksis	

Pedagogikk

- Hvert semester har en storforelesning og to profesjonsøkter.
- En digital samling med profesjonsøkt per semester.
- To fysiske samlinger.
- Organisert i grupper slik som i dag, med fagheterogene partnerskap. Emnet er strukturert etter følgende hovedområder som ivaretar fokus på elev, lærer, skolen som organisasjon og skolen i samfunnet:
 - læring, motivasjon og danning
 - didaktikk og læreplananalyse
 - profesjonsetikk og profesjonalitet
 - sosialisering, ungdom og demokrati
 - utdanningspolitikk, utdanningshistorie og pedagogisk idéhistorie

De tematiske områdene må kontinuerlig vurderes av studieprogramledelse og undervisningsgruppa, og oppdateres ved behov.

En profesjonsøkt er på to timer hvor studentene utforsker et tema ved hjelp av oppgaver de får fra pedagoger og faglærere. Tanken er at studentene får mulighet til å utvide sin egen tankegang rundt temaet, lære av andres praksis og finne knagger der de kan henge kunnskap og erfaringer om temaet på. Arbeidsgruppa anser det som hensiktsmessig at oppmøte føres for både pedagogikk og didaktikk. Der hvor studenten tilhører to seksjoner som eventuelt ligger timeplanmessig parallelt, må det gjøres et valg.

Oppsummering pedagogikk:

Hvert semester har tre samlinger totalt:

- To fysiske samlinger
- En digital samling
- En storforelesning
- To profesjonsøkter i samarbeid med didaktikk, hvor den ene er fysisk og den andre er digital. Dette er et samarbeid mellom pedagogikk og didaktikk, hvor begge har ansvar for planlegging og gjennomføring.

Første år: Didaktikk-fagdidaktikk

- En digital samling med profesjonsøkt pr semester.
- To samlinger per semester er delt inn seksjonsvis for fagene, en samling er delt opp i fagdidaktikk per semester.
- To profesjonsøkter i samarbeid med pedagogikk, hvor den ene er fysisk og den andre er digital. Dette er et samarbeid mellom pedagogikk og didaktikk, hvor begge har ansvar for planlegging og gjennomføring.

Fagene undervises seksjonsdelt, slik som fag er organisert i team i skolen:

1. **Realfag** (biologi, kjemi, fysikk, matematikk)
2. **Estetiske fag og kroppsøving** (kroppsøving og idrett, dans, drama og teater, evt. musikk som tilbud)
3. **Samfunnsfag** (geografi, historie, samfunnskunnskap)
4. **Språkfag** (engelsk, fremmedspråk (fransk, spansk, tysk), norsk)
- (5. **Yrkesfag**)

Andre år: Fagdidaktikk-didaktikk

- En digital samling med profesjonsøkt per semester, alle fag kjører digitale samlinger, samme samling for alle fag (for eksempel andre samling høst og andre samling vår).
- To samlinger per semester er delt inn i fagdidaktikk (slik som i gammel modell), en samling er didaktikk som undervises seksjonsvis slik som første året.

Arbeidsgruppen vil i tillegg anbefale et kort, digitalt oppstartmøte tidligere enn første fysiske samling i september, som nå er første møtepunkt for studentgruppa. Å opprette kontakt med studentgruppa tidlig ser vi på som viktig med tanke på å beholde studentene som har takket ja til studiet. Fag- og pedagogikksidene på Blackboard bør også være på plass til dette første møtet. Det er dessuten lenge mellom hver samling, så det kan også gjerne legges inn et kort digitalt møte mellom samlingene, for å lettere holde kontakten mellom ILU og studentgruppa.

Programkoordinator beholdes, da det er mye som skal organiseres felles for studentene. Det foreslås også å opprette seksjonsvise koordinatore som kan fungere som et bindeledd mellom institutt- og programledelse og fagenhetene. Dette for å sikre god informasjonsflyt og involvering av fagenhetene i beslutninger som påvirker programmet.

Justeringer av modellen

Vi vil her komme med forslag til justeringer av modellen. Formålet er å gjøre modellen mer bærekraftig med tanke på ressursbruk, samtidig som man beholder mest mulig av dagens organisering.

Modellen kan justeres slik at man ikke har seksjonsvise delinger i fag, men slår sammen undervisningen for fag i to samlinger per semester og tilbyr en fagrettet samling per semester. Alle fag søkes inn på fagkoder som det gjøres per gjeldende modell.

Geografiundervisning slås sammen med undervisningen for realfagene første året, med fokus på naturgeografi. Andre studieår slås undervisningen i geografi sammen med undervisningen i samfunnsfag og tilhører da samfunnsfag.

Praksis

Arbeidsgruppa foreslår følgende for praksisopplæringen i FPPU-a:

- Se på muligheter til å leie inn eksterne til praksisoppfølging.
- En didaktiker kan gjennomføre praksisoppfølging av flere studenter på samme lokasjon/reise/skole, uavhengig av om det er innen eget fagfelt.
- Se på mulighetene for å kombinere digital og fysisk praksisoppfølging.

3.1.2 Argumenter for ny modell

- Arbeidsgruppen ser det som uheldig å avvike fra prinsippet om nær full bredde i det faglige tilbudet, og foreslår derfor ikke endringer som innebærer en reduksjon i antallet fagdidaktiske studieretninger i FPPU-a. Samtidig ser vi muligheten for å slå sammen nært beslektede fag i en didaktisk orientert undervisning, med fokus på overordnede temaer slik som vurdering, tilpasset opplæring, utforskende undervisning, praktisk arbeid etc.
- Modellen bidrar til å minke gapet mellom lærerutdanningen og praksisfeltet ved at studentene møter en studenthverdag organisert nokså lik seksjonsdelingen i skolene.
- Sammenslåing av fag seksjonsvis med fokus på didaktikk gjør at vi fremdeles kan tilby fag med lav innsøking og dermed beholde vårt brede fagtilbud.
- Sammenslåing av beslektede fag legger til rette for samarbeid på tvers av fagseksjoner på ILU. Dette kan styrke ILUs kollegasamarbeid, og samtidig være et bidrag for økt forståelse og innsikt i andre fag enn det en selv underviser i.
- At flere fag arbeider sammen i seksjoner, gjør fagmiljøet større og forhåpentligvis sterkere, og bidrar til økt bærekraft.
- Ved å jobbe seksjonsvis første året på FPPU-a får studentene trent seg i samarbeid på tvers av fag, noe en finner igjen i overordnet del i læreplanverket: «Skolen skal legge til rette for læring innenfor de tre tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling» (Overordnet del, avsnitt 2.5). Hensikten med å jobbe på tvers av fag er å utvikle ideer og dele erfaringer fagene imellom, samtidig som det bidrar til å øke relevansen av undervisningen.

- Det å arbeide seksjonsvis kan bli en god øvelse i å finne løsninger og diskutere dilemmaer gjennom samarbeid, bruk av kunnskap, perspektiver og metoder fra ulike fag. Dette betyr ikke at fagkunnskap blir mindre viktig, snarere at det blir tydeligere hva teori og metoder i et enkelt fag kan brukes til (og ikke brukes til) i møte med kunnskap, teori og metoder fra en annen fagtradisjon. Verden er ikke delt inn i fag, og det er sjelden at et virkelig problem kan løses kun ved hjelp av ett «skolefag». Dette bør også ILU speile bedre etter læreplanfornyelsen.
- Fremtidige lærere fra ulike fagtradisjoner kan lære mye fra hverandre når det gjelder vurdering. Når lærere fra flere fag samarbeider om undervisningen, kan det bidra til å gi flere perspektiv på vurdering for læring. Dette kan bidra til at studentene utvikler sin vurderingspraksis i et profesjonelt læringsfellesskap allerede i løpet studiet.
- I overordnet del (3.5) om profesjonsfellesskap og skoleutvikling, står det at «Skolen skal være et profesjonsfaglig fellesskap der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, vurderer og videreutvikler sin praksis». Dette er sentrale prinsipper i et viktig styringsdokument i skolen. Lærerutdanningen bør bygge på og videre praktisere verdiene og prinsippene for grunnopplæringen. En seksjonsorientert inndeling på FPPU-a vil i større grad møte kravet vi finner i overordnet del angående profesjonstverrfaglig fellesskap.
- Modellen kan være overførbart til 5LU, PPU og FPPU-y. For lektor og PPU vil muligheten for å samkjøre undervisning i didaktikk være der, da disse studiene følger hverandre relativt tematisk. Her må det gjøres en vurdering opp mot emner som i dag ikke er lagt samtidig for løpene. Det må vurderes i hvilken grad FPPU-y skal følge samme organisering av didaktikkundervisningen tematisk, eller om den skal følge et eget løp.
- Studentene vil møte et større læringsmiljø. Dette gir fordeler i studiet, men vil også gi viktige erfaringer i framtidig arbeid. I dag er læringsmiljøet en utfordring ved enkelte av tilbudene, få studenter og små grupper utfordrer læringsmiljøet både i forhold til tverrfaglighet, fagmiljø, erfaringsutveksling og samarbeidsmuligheter. Samtidig vil den nye organiseringen speile det studentene møter i videregående skole med tverrfaglig samarbeid mellom lærere på ulike yrkesfaglige studieretninger.
- Modellen er bærekraftig med tanke på ressursbruk, da flere fag slås sammen og undervises med utgangspunkt i didaktisk kompetanse.

3.1.3 Arbeidsgruppens vurderinger av ny modell

Arbeidsgruppen anser at en ny modell, som foreslått, vil være noe ressursbesparende. At flere fag slås sammen og undervises med et felles utgangspunkt i didaktikk gjennom flere samlinger, vil bidra til dette. Grappa vurderer også mulige ressursbesparelser ved å innføre digital praksisoppfølging i et av praksisbesøkene. Dette må vurderes nøye før det eventuelt iverksettes, slik at ikke kvaliteten på praksisbesøkene forringes. Arbeidsgruppen har gått ut fra at dagens ressurser ligger til grunn for utredningsarbeidet, og ny modell burde ikke overstige denne.

Ut fra foreslått modell burde det være mulig å samkjøre FPPU-a og andre studieprogram, inkludert åpne emner. Åpne emner kan være et tilbud, spesielt for ettfagsstudentene, som faglig fordypning. Denne muligheten ville muligens bidra til å gjøre studiet mer attraktivt for flere studenter. Arbeidsgruppen foreslår at det velges ut noen åpne emner som særlig tilpasses til FPPU-studentene tematisk og organisatorisk.

Arbeidsgruppen vurderer det slik at seksjonsvis undervisning i didaktikk bør legges kollisjonsfritt i timeplanen, slik at tofagsstudenter har muligheter til å følge undervisningen i flere seksjoner.

Arbeidsgruppen vurderer videre at endringer for FPPU-a også, helt eller delvis, kan implementeres for 5LU, PPU og FPPU-y.

3.2 Kvalitet i studiet

3.2.1 Læringsutbytte på studieprogramnivå

Arbeidsgruppen anbefaler å videreføre læringsutbyttebeskrivelsene for studiet for FPPU-a, men ta til etterretning hovedpunktene fra periodeevalueringsrapporten fra 2018 om kvaliteten i studiet.

I Periodeevalueringsrapporten fra 2018 gir studentene lav skår på undervisning/aktiviteter i studiet knyttet til å skape god undervisning for mangfoldet av elever i skolen, samt tilpasset undervisning og/eller spesialundervisning. Mer spesifikt knyttes dette opp til endringer i skolenes elevmasse i retning av et større kulturelt, sosialt og språklig mangfold. Denne tilbakemeldingen fra kandidatene er i tråd med funn fra undersøkelsene som ble gjennomført blant studentkullet som avsluttet i 2017.

Studentene etterspør også mer oppmerksomhet mot den helhetlige lærerrollen. Det vi si læreraktiviteter som går ut over selve undervisningen, for eksempel

elevsamtaler, kontaktlærerrollen og skole/hjem-samarbeid. Også dette er i tråd med funn fra periodeundersøkelsene i 2015–2017.

En tredje utfordring for lærerutdanningen ifølge rapportene, er at det i for liten grad brukes case og illustrasjoner fra praksis i den teoretiske undervisningen. Studentene peker på at teoretiske perspektiver i for liten grad kobles mot relevante problemstillinger fra klasserommet. Studentene er dessuten opptatt av å få kunnskap om vurdering og ulike vurderingsformer i studiet som de kan kjenne igjen i skolen og praksis.

Vurdering er et felt som har fått mer oppmerksomhet i skolens praksis de senere årene og som også fremheves i LK20. Dette kommer for eksempel til uttrykk gjennom den økte oppmerksomheten mot formative vurdering og mulighetene som ligger i å anvende vurdering som en læringsfremmende faktor for elevers læring. Når tidligere studentene etterlyser mer oppmerksomhet mot vurdering i studiet, burde studiet om mulig behandlet dette mer grundig.

Oppmerksomhet mot sosiale medier er også en tidstypisk endring i skolen og i samfunnet for øvrig. Det har et stort fokus i skolen, men tas i mindre grad opp i utdanningen. Sosiale medier griper inn i en lærers hverdag i ulike former, både som en læringsmulighet og som potensiell læringsforstyrrelse. Temaet sosiale medier kan sees på som et integrert område som kan tematiseres i både pedagogikk, fagdidaktikk og praksis.

Etter periodeevalueringa fra 2018 er det blitt systematisk arbeidet med blant annet studiekvalitet og læringsutbytte. Vi ser av Studieprogramrapporten (2019-2020) om vurdering av læringsutbytte for studieåret at planlagte tiltak i 2020-2021 for å øke studiekvaliteten vil være å evaluere profesjonsøktene. I tillegg skal FoU-arbeid styrkes ved å innføre en egen FoU-uke.

Alle disse områdene som studentene har etterlyst, finner vi igjen i læringsutbyttebeskrivelsene, men det er viktig at vi har fokus på dem i studiet og sikre at de blir ivaretatt i tilstrekkelig grad.

3.2.2 Praksis

Studentene på FPPU-a ordner sine praksisplasser selv, og er generelt veldig godt fornøyd med praksis, jfr. Evalueringsrapport 2019-2020. Ordningen gir rom for stor grad av fleksibilitet.

FPPU-a-studentene skal ha totalt 70 dager undervisningspraksis. I tillegg regnes det tid til for- og etterarbeid, deltagelse på møter og annet av skolens virksomhet. Totalt utgjør dette 350 timer, noe som tilsvarer 14 fulle arbeidsuker. Praksisen fordeler seg over 2. og 3.semester og det anbefales at den gjennomføres mest mulig sammenhengende. Studentene skal ha minimum 20 timer praksis i begge skoleslag, Grunnskole 5-10 og Videregående.

Studentene skal i løpet av praksisperiodene ha to oppfølgingsbesøk. Dette studieåret har mange oppfølginger vært gjennomført digitalt på alle studieprogram. Kvaliteten på digitale oppfølginger oppleves dårligere enn med fysisk oppfølging. Erfaringene med digital oppfølging må evalueres, og praksisseksjonen er i gang med dette arbeidet. Det må vurderes om kvaliteten er god nok, og hva som eventuelt kan være med på å heve den.

De siste par årene er det gjort et stort arbeid for å bedre informasjonen og kommunikasjonen rettet både mot studentene og praksisfeltet. Det arbeides nå med å utarbeide ei «Praksishåndbok» for våre FPPU-a-studenter, etter modell fra MGLU, der all informasjon rundt praksis er samlet. Gruppa mener en slik håndbok vil være til god hjelp og støtte for FPPU-a-studentene.

NTNU har nylig inngått nye avtaler med sine praksisskoler. Avtalene vil sikre at FPPU-a-studentene ved disse skolene ivaretas på en god måte i praksisperiodene, og at deres praksis knyttes opp mot de øvrig studieprogrammenes praksis ved skolen, for eksempel kurs i skolen indre liv (SIL-kurs). De studentene som har praksis på skoler som ikke har avtale med NTNU, ivaretas ved at skolen i tillegg til betaling til praksislærer godtgjøres med 4 timer for å ivareta organisering og andre oppgaver knyttet til studentens praksis. Disse studentene har ofte sin arbeidsplass på praksisskolen.

3.3 Utdanningens samfunnsrelevans og skolenes kompetansebehov

NTNU er en av de største institusjonene som tilbyr lærerutdanning i Norge. Det er derfor lagt stor prestisje i å ha utdanninger rettet mot hele skoleløpet og å ha stor bredde i det faglige tilbudet. Å svare på skolens behov for kompetanse er en viktig del av NTNUs samfunnsoppdrag. Skolen har behov for lærere med kompetanse også innen de mindre skolefagene, om enn ikke like mange som i de største.

Arbeidsgruppen ønsker med ny modell å styrke temaene tilpasset opplæring, særlig knyttet til kulturelt, sosialt og språklig mangfold. Dette er et område som det nå må satses sterkt på. Dette må gjenspeiles i studieplanen, praksis og undervisning, samt at kompetansen styrkes i fagmiljøene.

Arbeidsgruppen ser det som viktig å styrke samarbeidet med praksisfeltet med mål om å tydeliggjøre praksisfeltets ansvar for å gi studentene forståelse av og innsikt i den helhetlige lærerrollen. Videre søker modellen å styrke campusundervisning om aktuell tematikk, slik som tverrgående temaer i undervisningen, vurdering, alternative læringsrom, utforskende arbeid, og FoU-arbeid.

Arbeidsgruppen foreslår en sterkere satsing på kunstfagene i FPPU-a. Vi har allerede dans og drama i paraply på utdanningen, og en videre mulighet kan være å utvide med tilbud også i musikk. Søkere med utdanning innen kunstfagene kombinerer ofte lærerutdanning med kunstnerisk virksomhet eller undervisning i

skole/kulturskole. FPPU-a kan markedsføres som et deltidstilbud til de som ønsker å undervise i kulturskole og vise til at studentene kan ta deler av praksis på egen arbeidsplass, jf. punkt 5 under del 4.2. Gruppen anbefaler at ILU vurderer om fagtilbudet i kunstfagene kan utvides på FPPU-a.

3.4 Læringsmiljø for studentene

Studentenes læringsmiljø er et vidt begrep, og det er nødvendig å avgrense og konkretisere for å kunne si noe om læringsmiljøet i denne sammenheng. NTNUs læringsmiljøutvalg definerer studentenes læringsmiljø som de «fysiske, psykososiale, organisatoriske, digitale og pedagogiske kontekster der læring skjer, og som påvirker studenters læringsutbytte». Evalueringen har avgrenset studentenes læringsmiljø til noen utvalgte organisatoriske, digitale og pedagogiske forhold som kan påvirke studentenes læring. Utvalget ble gjort med utgangspunkt i forhold ved læringsmiljøet som studentene selv har lagt vekt på i tilbakemeldingene de har gitt gjennom spørreundersøkelsen om læringsmiljø.

Ifølge periodeevalueringa fra 2018 er forhold som studentene trekker fram som styrker ved læringsmiljøet, hovedsakelig knyttet til organisatoriske og pedagogiske forhold. Fleksibiliteten i FPPU-a, særlig når det gjelder organiseringen av praksis, trekkes fram som positivt. Videre oppgir studentene samarbeidslæring, for eksempel diskusjoner med medstudenter, gruppeoppgaver og tverrfaglig arbeid, som positivt for læringsmiljøet. Derfor ser gruppen at det er viktig å videreføre dette.

Svakhetene ved læringsmiljøet som studentene fremhever, er særlig knyttet til digitale og organisatoriske forhold. Det er en tydelig tilbakemelding at NTNUs digitale læringsplattform Blackboard er uoversiktlig og lite brukervennlig. Videre gir studentene tilbakemelding om sprikende informasjon fra forelesere og at informasjonen om praksis er uklar. Et tredje punkt som trekkes fram, er at vurderingsaktivitetene i studiet er for lite spredt i tid, og dermed skaper et for høyt arbeidspress i perioder.

Tatt i betraktning tilbakemeldingene fra studentene er inntrykket at læringsmiljøet i studiet jevnt over er tilfredsstillende (Periodeevalueringa, 2018). Det bør likevel ses på hva som kan gjøres for å bedre informasjon og kommunikasjon i studiet og å gi studentene en jevnere arbeidsbelastning gjennom studiet.

Arbeidsgruppen støtter Periodeevalueringas (2018) forslag til å bevare og ytterligere styrke de forholdene som studentene trekker fram som positivt ved læringsmiljøet. Dette kan også bidra til å styrke kvaliteten i studiet:

- Styrke samarbeidslæring i studiet – bruke mer tid på diskusjon og refleksjon i grupper og mindre tid på forelesninger under samlingene («blended learning»).

- Iverksette tiltak for å styrke informasjon og kommunikasjon. For eksempel avklare spørsmål i plenum i starten og slutten av samling, sammen med studiekonsulent.
- Legge til rette for jevnere arbeidsbelastning for studentene i undervisningsplanleggingen.
- Ivareta og videreutvikle tverrfaglige og gruppebaserte læringsaktiviteter i studiet.

I Studieprogramrapporten (2019-2020) trekkes problematikken rundt lav innsøking i noen fag fram som utfordrende for læringsmiljøet. Studentene møter ikke et sterkt nok læringsmiljø i faget sitt, noe som kan gå på bekostning både av den faglige utviklingen og fagforståelsen underveis i studiet. Dette er heller ikke en ønsket situasjon for faglærerne. Den foreslåtte modellen kan bidra til å styrke læringsmiljøet i fag med lav innsøking.

3.5 Effektiv ressursbruk i forhold til antall studenter

Arbeidsgruppen har i denne rapporten forholdt seg til de økonomiske rammene som foreligger per 2021, og modellforslaget vil ikke overstige denne. Eventuelle innsparinger må stå i forhold til de faglige, administrative og studiekvalitetsmessige kostnadene ved endringene.

4. Tiltak som kan bedre rekrutteringen til FPPU-A/PPU-A

4.1. Mandatoppdrag og søkertallutvikling

I mandatet er arbeidsgruppen bedt om å foreslå tiltak som kan bedre rekrutteringen for FPPU og PPU, og vurdere om det er grunnlag for bredere nasjonal rekruttering. Gruppen har hovedsakelig fokusert på første del av oppdraget, men gir i dette kapittelet noen anbefalinger basert på erfaring fra programmet og innspill fra studentene. Arbeidsgruppen anbefaler at det gjøres en større vurdering av bredere nasjonal rekruttering på et senere tidspunkt, hvor arbeidet gjøres av en gruppe som har mer spesifikk rekrutteringskompetanse enn det denne arbeidsgruppa besitter.

Under følger en oversikt over søkertallutviklinga fra de siste årene:

Tabell 3. FPPU-a

Kull	Tilbud gitt	Møtt	Tilbud pr møtt	Aktive/fullført	
2020 - 2022	122	58	2.1	49	Aktive
2019 - 2021	132	48	2.75	38	Aktive
2018 - 2020	212	79	2.6	12/52	Aktive/Fullført
2017 - 2019	205	87	2.3	71	Fullført

2016 - 2018	179	72	2.4	64	Fullført
2015 - 2017	156	73	2.1	51	Fullført

Tabell 4. FPPU a/y samlet

Kull	Ramme	Mål	Tilbud gitt	Møtt	Tilbud pr møtt	Aktive/fullført	
2020-2022	135	140	237	115	2,1	98	Aktive
2019-2021	135	140	250	105	2,3	79	Aktive
2018-2020	135	140	329	136	2,4	90	Fullført
2017-2019	135	140	323	143	2,3	108	Fullført
2016-2018	125	125	277	118	2,3	102	Fullført
2015-2017	105	110	209	104	2,0	84	Fullført
2014-2016	105	110	202	104	1,9	97	Fullført
2013-2015	105	110	188	109	1,7	98	Fullført

Tabell 5. PPU

Årstall	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	Snitt
Kvote	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135	135
Tilbud gitt	333	248	331	322	315	290	276	293	250	259	280,5
Møtt	124	88	128	140	146	148	146	133	144	151	144,7
Tilbud per ja	2,6	2,8	2,6	2,3	2,2	2,0	1,9	2,2	1,7	1,7	2,0

4.2. Tiltak for å øke rekrutteringen i FPPU-A og PPU-A

En god, integrert studiemodell av høy faglig kvalitet, som sørger for godt læringsmiljø for studentene og gir dem solid kompetanse som lærere ute i skolen, vil i seg selv sannsynligvis kunne bedre rekrutteringen til studiet. Fornøyde kandidater som oppleves som attraktive lærere, er de beste ambassadørene for NTNUs studieprogram. Utover å foreslå en slik studiemodell, vil arbeidsgruppen anbefale følgende rekrutteringstiltak:

- Kartlegge motivasjonen til nåværende og evt. tidligere FPPU-a- og PPU-studenter for å tilpasse rekrutteringstiltak etter dette. Funnene kan også brukes i forbindelse med markedsføring av studiene, så vel som i informasjon

til nye studenter/kull.

- Utrede muligheten for å integrere FPPU-a og PPU med masterstudiet i fagdidaktikk. Dette kan gi et bredere søkergrunnlag da masterkravet omgås, et krav som søkertallene viser åpenbart har påvirket søkingen til begge programmene negativt. Den periodiske evalueringen av PPU og FPPU-a fra 2018 dokumenterer en økning i søkertallene forut for dette kravets innførelse i 2018 (figur 2.-4.). Dette kan fortelle mye, blant annet at potensielle søkere er dynamiske og strategiske, og at et nytt tilbud for kandidater med bachelorgrad kan øke rekrutteringa til disse studiene. Det er nok fortsatt mange studenter med bachelor som vil jobbe som lærere, samt lærere med bachelor som gjerne vil fortsette i yrket og som ser et slikt tilbud som attraktivt. Et slikt integrert studieløp med vår 2-årige mastergrad i fagdidaktikk vil også styrke rekrutteringen for dette løpet. Dette vil også være relevant for yrkesfagssøkere. Fagfornyelsen åpner dessuten for nye fagområder.

Fakultetet har tidligere vurdert å se på muligheten for å utvikle treårig integrert praktisk-pedagogisk utdanning på masternivå, med mål om å nettopp øke rekrutteringen. Dette arbeidet ble foreløpig utsatt, men gruppa anbefaler at dette forslaget løftes på agendaen igjen.

- Styrke samarbeidet med fakultetets rekrutteringsteam og de studenttillitsvalgte om rekruttering, da disse allerede jobber mye med temaet, har et bredt kontaktnettverk og trolig mye erfaring og ideer å dele om målgrupper, profilering, markedsføring m.m.
- Lage promoteringsvideo, utarbeidet i samarbeid med rekrutteringsteamet og studentene (f.eks. etter modell fra MGLU-video). I dette arbeidet kan gjerne programrådet også brukes som ressurs.
- Mer markedsføring av det fleksible studietilbudet vårt inn mot Kulturskolen og kommuner og vurdere å innrette tilbudet bedre mot denne målgruppa, i tråd med anbefalinger om kompetanseutvikling for kulturskolelærere i regjeringens nye [stortingsmelding for barn- og ungdomskultur](#). Et grovt anslag i meldingen viser at om lag 400 kulturskolelærere er kvalifiserte for PPU og ønsker å ta denne utdanningen. Kulturskolerektorene peker på at det som hindrer kulturskolen i å legge til rette for at flere av deres lærere tar PPU, er at utdanningene er organisert slik at det ikke passer kulturskolelærernes situasjon. Det pekes også på at fleksible utdanninger som kan tas som deltidsstudium vil være gunstigst, noe som tyder på at NTNUs FPPU-a kan være svært aktuell for denne yrkesgruppa.
- På bakgrunn av innspill fra lektorstudenter som ønsker å ta et tredjefag (opprykket) etter endt lektorgrad (5LU), kan det vurderes å se på muligheter for å tilby fagdidaktikkemner som selvstendig deltidsstudium. Det vil si at man kan følge et FPPU-opplegg i faget man har tatt i tillegg til grad etter å ha

begynt i jobb. Dette vil potensielt sikre mange studenter for fagdidaktikk på FPPU-a.

- Vurdere å rekruttere på bakgrunn av fellesfagene naturfag/samfunnsfag med tilbud om innretninger mot programfag (samfunnsfag skiller seg litt fra naturfag i og med at historie, geografi og samfunnskunnskap er fellesfag på videregående). Det vil kunne føre til et bredere opptaksgrunnlag, samt fungere som en slags realitetsorientering for studentene om fagtilbudet og strukturen som møter dem i skolehverdagen som lærere.
- FPPU-a som tiltak for økt mangfold i lærerutdanninga. FPPU-studiets fleksibilitet kan rekruttere flere fremmedspråklige og nyankomne. Tilbakemeldinger fra tidligere studenter i denne målgruppa nevner blant annet at den to-årige progresjonen tillater dem å utvikle norskkunnskaper til å mestre studiet i større grad. Studiet kan dermed sikre mer mangfold, flerkulturelle lærere i skolen og i lærerutdanninga.

5. Arbeidsgruppens anbefalinger oppsummert

- Sammenslåing av undervisning for nært beslektede fag i overordnede didaktiske temaer.
- Profesjonsøker bør videreføres, to stykker per semester, i et samarbeid mellom pedagogikk og didaktikk.
- Storforelesninger i pedagogikk foreslås å tilbys en gang per semester, dette anser vi å være innenfor de nasjonale retningslinjene for utdanninga.
- Åpne emner bør innlemmes som et tilbud, spesielt for ettfagsstudentene som faglig fordypning. Dette vil kanskje gjøre studiet mer aktuelt for flere studenter og med det øke studenttallet.
- Samkjøre tematikk på tvers av fag med fokus på fag, elevmangfold og tilpasset opplæring, vurdering, utforskende arbeidsmåter, tverrfaglig arbeid, dybdelæring, fokus på lærerhverdagen og FoU-arbeid.
- Økt satsing på kulturelt, sosialt og språklig mangfold. Dette må også gjenspeiles i studieplanen, praksis og undervisning, samt at kompetansen styrkes i fagmiljøene.
- Øke rekrutteringen ved hjelp av tiltak nevnt i punkt 4 "tiltak for å øke rekrutteringen".

Referanser

- Periodisk evaluering (2018). PPU/FPPU.
- Periodeundersøkelser i perioden 2015–2017 for PPU/FPPU.
- Stortingsmelding 18 (2020-2021). Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge. Lastet ned fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20202021/id2839455/?q=ppu&ch=3#kap8-4-5>
- Studieprogramrapporten (2019/2020). PPU/FPPU.
- Studieprogramrapporten (2018/2019). PPU/FPPU.